Ч. 272 (10.949) Львів, середа 8. грудня 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Отворення сесії Ради Ліґи Націй.

Женева, 6. грудня 1926.

В понеділок отворено перше засідання 43-ої сесії Ради Ліґи Націй. На явнім засіданні принято ряд рапортів. Слідуюче явне засідання у вівторок.

Представники Англії, Франції, Італії, Бельгії і Німеччини відбули спільні наради. Після нарад заявили, що сподіються осягнути загальне порозуміння.

Думають, що теперішня сесія Ліґи Націй не потребує довше як тиждень. Найважніші рішення западуть поза кулісами Ліґи. Найбільше зацікавлення викликують розмови у справі розброєння Німеччини і домагання Франції, щоб інвестигаційна комісія Ліґи Націй мала право установляти постійні офіцерські делеґації в окупаційних полосах. Франція готова зате признати Німеччині відкликання дотеперішньої міжсоюзної військової комісії в означеним речинці і покликати невтрального генерала на представника тої комісії.

Ліґа Націй займеться справою розброєння.

Париж, 6. грудня 1926.

„Ле Матен", обговорюючи відбуті в Парижі наради европейських державних мужів, повідомляє, що союзні уряди згодилися, щоби теперішня сесія Ради Ліґи Націй занялася справою розброєння.

Проти видалення Гогенцолернів.

Берлин, 6. грудня 1926.

Правнича комісія райхстаґу відкинула більшістю голосів міщанської фракції внесення, які домагалися видалення всіх членів родини Гогенцолернів поза кордони Німеччини.

Стріча Мусолінія з Черчілем.

Льондон, 6. грудня 1926.

„Дейли Мейл" довідується, що небаром канцлер скарбу Черчіл має стрінутися з Мусолінієм.

Новий уряд в Греції.

Віден, 6. грудня 1926.

Новий грецький уряд зложив присягу. Склад кабінету такий: през. ради міністрів Заіміс, мін. фін. Касандаріс, внутр. справи Тсалеріс, закорд. справи Міхалокопулос, комунікація Метаксас, війна ген. Заракіс, фльота Капаріс, справедливість Анґолопулос, народня господарка Меркуріс, освіта Арґірос, хліборобство Папанастазію.

Кровавий всеіндійський конґрес.

Льондон, 6. грудня 1926.

З Калькути повідомляють: Підчас конференції бенгальської комісії всеіндійського конгресу прийшло до сутички. Було пять людей убитих. Арештовано пять осіб.

Лейбур Парті за націоналізацією копалень.

Льондон, 6. грудня 1926.

Справа конфлікту в углянoму промислі буде в останнє на денному порядку нарад палати громад у середу 8. грудня. Мек Донельд, провідник Лейбур Парті, виступить із відповідним внесенням. Проти внесення Лейбур Парті, що домагатиметься м. и. націоналізації і реорганізації вугляного промислу, виступлять консерватисти і лібeрали. Консервативна партія поставить відповідні поправки і задумує не допустити до дискусії, обчисленої на загострення противенств, які повстали підчас страйку. Засідання з 8. грудня заповідається цікаво. Сесія потреває до 14. грудня, потім будуть святочні ферії аж до другого тижня лютого 1927 р.

Скасування пашпортів між Анґлією і Німеччиною.

Льондон, 6. грудня 1926.

Британський уряд розіслав міністерствам і департаментам обіжник, щоби заявилися в справі предложення німецького уряду щодо скасування пашпортових віз між Анґлією і Німеччиною. Негайно після одержання відповіди міністерств уряд ухвалить рішення, про яке повідомить німецький уряд.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої орґанізації.

Володимир Вол., 4. XII. 1926.

Розправа з 2. грудня 1926.

Перший зізнавав свідок Мітлєнер, надкомісар поліції у Львові, який після ліквідації комуністичної акції на терені Волині довідався півофіціяльно, що деякі львівські „особняки" заанґажовані в тій справі, а саме: д-р Мандель, Хая Штайн і Нестор Хомин. Д-ра Манделя знав свідок зі Львова, як визначного члена ЦК КПЗУ. Поліція довгий час не могла попасти на його сліди, бо він скривався під псевдонімами „Марек" і „Доліян", а до того й важко було відкрити його помешкання. Щойно після відкриття його помешкання почала поліція систематично шпіґлювати д-ра Манделя. Устійнено, що д-р Мандель їздив на конференцію до Данціґу, а звідтіль до Москви. З тих причин обвинувачений був неприсутний в краю 6 тижнів і тому в той час поліція пошукувала за ним без висліду. Щойно в листопаді 1925 р. львівська поліція арештувала д-р Манделя і перевела ревізію в його помешканні, але нічого конкретного не найдено. Арештованого відставлено до луцького суду. Крім того свідок зазначує, що д-р Мандель був кореспондентом закордонних інтернаціональних часописів, побирав постійну платню від партії і не мав ніякого иншого джерела прибутків.

При вбивстві провокатора Цехновського мав обвинувачений відограти дуже важну ролю. Обвинувачена Хая Штайн була відома як дуже активна комуністка. В 1925 р. належала до Ї-шомайського комітету, часто „контактувалася" з Влитухом і не мала ніякого постійного заняття. Свідок, довідавшись, що судова влада на Волині пошукує за Х. Штайн, віддав її до диспозиції згаданої влади. Обвинувачена була заанґажована в „св.-юрськім" процесі. Обвинувачений Нестор Хомин також був засуджений в „св.-юрськім" процесі. Коли він вийшов на волю, працював у професійних союзах, був дописувачем комуністичної преси і взагалі уважано його визначним членом комун. партії. Крім цього свідок зазначує, що на терені Львова появилися з нагоди процесу 151 відозви: „Кати судять!"

На питання обвинуваченого д-ра Манделя свідок відповідає, що його попередник Кайдан лишив свідкові інформації відносно особи обвинуваченого. На питання д-ра Шухевича свідок зізнає, що між членами ЦК КПЗУ. був поділ річевий і територіяльний.

На внесення підпрокуратора Ходецького, суд постановляє покликати надкомісаря Шахова в характері свідка.

Свідок Станислав Шоздра, аспір. поліції, зізнає, що переводив ревізію в посла Пащука враз з аспірантом Зарембою. В часі ревізії заквестіоновано деякі записки. Підпрокуратор Ходецький ставить внесення, щоб ці записки як річеві докази відносно деяких обвинувачених показано свідкові. Д-р Глушкевич опонує проти цього внесення в огляду на те, що вже сама ревізія у посла не має правної основи і виразно противорічить конституції, а тим самим і всі консеквенції цеї ревізії не повинні мати мериторичного значіння для процесу, бо вони є вислідом безправства.

Свідок Франц. Ґіц, підкомісар поліції, зізнає, що переводив ревізію у посла Приступи.

Свідок Зелінський, підком. поліції, переводив особисту ревізію у послів Пащука і Приступи на приказ надком. Зьоловського. При ревізії заквестіоновано кілька „грипсів" і заграничних пашпортів.

Свідок Чаплін, дідич з Мишова, зізнає, що чув, немачеб то готовилася орґанізація (!). Мати свідка укладала вже навіть річи і вивозила до Люблина тому, що двори перші падуть жертвою революції.

На запит д-ра Шухевича, чи свідок не працював також в орґанізації, свідок з острахом заперечує.

Свідок Лєцевич, також дідич, зізнає приблизно те саме, що його попередник.

Свідок Чеслав Тушевич, пшодовнік поліції, зізнає, що в часі ліквідації комун. орґанізації знайшов при ревізії в обвинуваченого Борчука на стриху кріс фабрикації РССФР.

Обвинувачений Борчук зізнає, що він добровільно віддав свідкові цей кріс.

Свідок Цибуховський (баптист), сторож фільварку в Радовичах, зізнає (без присяги), що йому доносив Іван Атлас, що він підтримує буржуазію.

На запит д-ра Шухевича відповідає, що не лише посол Пащук у нього не ночував, але взагалі ніколи на очі не бачив цього чоловіка.

Із-за неприсутности свідків Котри Юліяна, Олени Озмек, сестри Рожанського псевд. Форналя і Софії Федорович, його любки, суд рішив відчитати їхні зізнання, зложені у слідчого судді у Володимирі. Особливо зізнання останньої подобають на фабулу дуже „плавого" роману.

П. Щ.

З судової салі.

Краківський процес.

У справі увязнених за злочин шпіонажі в Кракові слідство вже закінчено й акти його відіслали до військових властей для видання фахового осуду.

В слідчій вязниці лишилося 31 осіб, які вже будуть там сидіти аж до розправи. Ними є: 1) Вацлав Зембінський, 2) Володимира Пінчинська, 3) Василь Колодій, 4) Теодор Семаківський, 5) Василь Костенюк, 6) Володимир Кубрак, 7) Иосиф Ключенi, 8) Павло Заблоцький, 9) Іван Покладок, 10) І. Солган, 11) Степан Яцків, 12) Іван Наконечний, 13) Генрик Фельзен, 14) Абрагам Сокаль, 15) Марія Борило, 16) Юлія Борило, 17) Анеля Наконечна, 18) Петро Дудко, 19) Евстахій Прокопович, 20) Іван Собо, 21) Маріян Котович, 22) Володимир Яросевич, 23) Михайло [illegible]ньонжек, 24) Роман Шумський, 25) Иосиф Грициляк, 26) Андрій Шкрба, 27) Тадей Дробенко, 28) Антін Загробельний, 29) Иосиф Стецура, 30) Микола Стефанишин, 31) Микола Худий.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра 8·99—9·00.

Збіжжа.

Пшениця краєва дворська 49·50—50·50, пшениця краєва селянська 47·25—48·25, жито галицьке 35·00, 35·50, ячмінь галицький броварний 32·00—34·00, ячмінь галицький до перемелювання 29·75—30·75, ячмінь пастівний 27·00—27·50, овес галицький 29·25—30·25, кукурудза румунська 32·50—33·50, бараболя промислова 5·75, 6, фасоля біла 41—44, фасоля [illegible] 32—34, фасоля краса 41·00—44·00, горох ів-Вікторія 70—80, горох полевий 45—47, бобик 33—34, вика 33·00—35·00, сіно пресоване 7·00—8·00, солома пресована 4·75—5·00, гречка 31·50—32·50, льон 65·00—67·50, ріпак 00·00—00·0, отруби житні 22·25—22·50, крупи гречані 64·00—66·00, крупи ячмінні 49·00—50·00, пенцак 00·00—00·00, конюшина червона 350·00—375·00, мак синій 175·00—185·00, мішки ютові 1·90, мішки ужиwані 1·50 зол.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Посвист батога.

Львів, 7. грудня 1926.

Батіг, яким марш. Пілсудський так досадно погрожував своїм противникам після травневого перевороту, починає свистати. Правда, не над головами польського націоналістичного табору, який на днях під стягом чистого фашизму і під проводом Дмовського обєднався проти репрезентантів теперішнього конґльомератно-фашистівського режіму, але над головами всієї суспільности, представленої пресою, як висловом публичної опінії.

В змаганні закріпити істнуючий режім та видвигнути на висоти непорушности його представників — уряд наділив пресу так. каганцевим декретом, підпорядковуючи її адміністраційній владі та під тиском рафінованих карних санкцій обмежуючи її свободу рухів. Свобода преси — це найбільший здобуток і найвимовніший вислів демократії. І саме в моменті, коли свободу одиниці теоретично поширено на волю нації, приходить найважчий удар на пресу, цей здобуток і гордощі демократії.

Проти замаху на свободу преси, проти встановлених каганцевим декретом карних санкцій, проти підпорядкування носіїв і виразників публичної опінії — як толерованих владою злочинців — адміністраційному своєвіллю запротестувала вся преса без винятку. В соймових клюбах знялася буря, всі соймові групи (за винятком комуністів) зголосили внесення на анулювання президентського декрету. Здавалось, що з огляду на одностайний вислів публичної опінії і однодушну поставу сойму, уряд признає свою „помилковість" і зробить відступ із занятих позицій. Загально втерлося переконання, що уряд марш. Пілсудського не внесе пресового декрету на затвердження сойму, а тим самим він утратить свою законну силу. В надії на мовчазну Каноссу уряду сойм припинив свій первісний розгін, лякаючись загострювати боротьбу із всесильним диктаторським урядом, головно тому, щоби останній не розвязав сойму перед здійсненням найгорячішого домагання польських партій: перед зміною виборчої ординації для „кресів".

Тимчасом уряд в останній хвилі вніс пресовий декрет на затвердження сойму, викликуючи загальну констернацію. До тогож він не обмежився цею оригінальною поведінкою у відношенні до законодатної установи. Вносячи на затвердження свій декрет, уряд не тільки знехтував одностайну волю сойму, але й виставив проти нього дві нові гармати у формі нових пресових декретів: тимчасового і постійного. Сподіваючись знесення попереднього декрету, уряд марш. Пілсудського, користуючись уділеними йому соймом повновластями, має за пазухою готові два нові проєкти, які своєю „відвагою" перевищують найсміливіші несподіванки.

Нові пресові проєкти декретів ріжняться від попереднього тим, що екзекутиву над пресою переносять на суд, одночасно перетворюючи його під тим оглядом у чисто адміністраційну установу. Ці обсягу екзекутиви уряд частинно робить „уступку", одначе під оглядом карних санкцій робить просто немож-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

вих членів до редакції: Затонський, Хвиля, Юренець, Корняк і Куліш. Ражко розвиватись літературі в такій атмосфері, де письменника за його літературні погляди судить партія.

— **Як це назвати?** При останній місячній виплаті в Збаражі предкладано учителям Українцям до підпису заяви на квоту 60 зол. за які то гроші мають побудувати бурсу ім. Собінського у Львові. Не маємо нічо проти того, щоби польське громадянство будувало за свої гроші доми, кому і де схоче. Неможемо заказати членам своєї суспільности, що добровільними датками причиняються до скріплення ярма на свою шию. Але треба рішуче запротестувати проти того, щоби чинники влади стягали при виплаті цієї тяжко запрацьованої платні „добровільні датки" з українського учителя на свої патріотичні цілі. Що значать ті „добровільні" датки ми аж надто добре знаємо. Знає це застрашений і пригноблений український учитель. Краще вложіть на нього примусовий податок, стягніть його під загрозою екзекуції, а тоді і український учитель і наша суспільність будуть знати, як то „добровільними" датками будується бурси Т. S. L.

— **Політичні дивогляди.** Італійський „карабінієрі" задержав офіціяльну почту югославянського консуляту в Зарі. Урядовець консуляту, що ніс почту, предложив пашпорт і перепустку італійської поліції, одначе патріотичний вартовий розірвав печатки з листів і переглянув, чи нема в них чогось небезпечного. — Німецька консервативна партія зробила собі в Берліні з'їзд і склала присягу вірности домові Гогенцолернів.

— **Бандитизм.** Дня 3. грудня 1926 р перед судом присяжних у Яслі засудили на смерть через повішення бандитів: Михайла Малженського та Владислава Лабаса зпід Фриштака за замордування о. Омеляна Менцінського, декана та пароха в Мацастові, повіт Горлиці. — Банда вломників, що з успіхом наводила страх на Сокальщину, попала в руки поліції; є це Іван Рошуш зі Львова, Роман Кобилка та Арнольд Моравський із Сокаля. — Одночасно арештували „гультайську чвірку", що грабила купців, які вертались із Львова до Городка; є це три сіянські брати Домарадські і Іван Осьмакевич з Ярини.—У селі Мостки, львівського пов., двох селян Врублевських зорвнило у суперечці сокирою третього: Михайла Голубця. — Лісничий державних лісів у Тарнові, Іван Воцяк, поводиться із селянами як із звіриною: стріляє з дубельтівки і вбиває одного з них на місці. —Численних випадків організування нападів на хати селян і по малих містах не зрахуєш так само як щоденної та щонічної хроніки львівського бандитизму.

— **Нове богацтво Борислава!** Між газами, що продираються з бориславських копалень, мали недавно відкрити гелій, первень, на який покищо була горда тільки Америка. Гелій, лекший від повітря, незапальний, має величезне приноровлення в авіятиці. Ним наповнюють бальони, замість водня, який запалюється. Можна уявити собі, скільки чужинців з капіталом кинеться до Борислава експльоатувати це нове відкриття!

— **Повинен змінити фірму** львівський банк „Монс Піюс" при вул. Вірменській. Його управа складається із самих польських священиків. По інформаціям „Дзенніка Людового" один емерит подав скаргу на вовщію, що в цьому банку за застав вартости 85 зол. казали йому заплатити процентів місяць пізніше 28 зол.! Як не як, а „побожність" у фірмі такого банку слід би змінити на инше слово.

— **З людського звіринця.** У Тарнові засудила лава присяжних на смерть селянина Щепана Батора за вбивство своєї матері. — Якийсь селянин з київського повіту мав власний спосіб, як позбуватись тещі: клав її в мішок і вивозив у ліс. Двічі найшла вона дорогу додому, пішки, а в третє так ослабла, що найшли її в лісі без памяти.

— **Літературно-мистецька хроніка.** Помер один з найвизначніших французьких малярів Кльод Моне. — Помер відомий берлінський театральний критик Зигфрид Якобзон, редактор „Weltbühne" у 45 р. життя на удар серця. — Скандал з Люврським музеєм у Парижі наслідком заяви одного критика, що „Мона Ліза" Леонарда да Вінчі — фальшива, не втихає, хоча знавці ствердили, що він безосновний. У пресі появились статті з доказами, що фальшивих образів у Люврі більше. Зате юрби цікавих стоїть невпинно перед „Моною Лізою" і рішає: фальшива чи ні? — Турецький уряд рішив відреставрувати славну Гагія Софія в Константинополі, щоби залишити майбутнім поколінням цей мистецький взірок візантійської архітектури. — У 1927 році можна видавати всім твори письменників, які померли в 1896 р.

— **Катастрофи.** У Ковловні дня 3. ц. м. вилетіли із шин два особові вагони; 4 особи ранені. — У Велінгтоні (Нова Зеландія) в копальні вугля, підчас праці 9 робітників присипала скеля.

— **Світова хроніка.** Лікар у Шікаго д-р Генрі Свіней відкрив нову форму чахоточних мікробів, які витворюються з попередніх, уже істнуючих в організмі. Його відкриття має велике значіння для лікарської практики, яка може параліжувати розвиток чахотки. — Штокгольмський уряд хоче відкупити від радянського один з найбільших рубінів світа, що важить 250 каратів, який колись царица Катерина одержала від Густава III-го. Найбільшою перепоною в цій трансакції є осуд знавця, славного мінеральога Форсмана, який заявив, що рубін є фальшивий і варта... 100 долярів! — У Бостоні арештували голову одного з найбільших ньюйорських банків Люіса Ротшільда як спільника в контрабанді алькоголю. Одночасно в державі Алябама арештували губернатора та його вісім приятелів за те, що вони на ловах пили горілку. — Міська рада Шікаго призначає 26 мil. дол. на будову „Міжнародньої святині здоровля", шпиталь на 4000 недужих, який має бути готовий на 1933 р. — у сотні роковини істнування Шікаго.

Луговий вечір.

Дня 27. м. м. мали Львовяне нагоду пережити гарний вечір. Це була вечірка Т-ва руханкового і сторожі вогневої „Луг" у Львові в салі Лисенка, що стягнула богато своєрідної публики, переважно реміснчої молоді. Представників ширшої львівської громади було небогато, а шкода, бо програму вечера виконано з кожного погляду зразково і давала вона повну насолоду присутнім.

Розбирати точніше всі виведені точки не будемо, замітимо тільки, що само виконання їх говорило, скільки праці вложено в належне підготування тих рядів Луговиків і Луговичок, що виступали того вечера на сцені. А така дрібна, невидна для загалу щоденна праця керманичів львівського „Луга" заслуговує на тимбільше признання, що в тій праці мають вони ще й немалі трудноші до поборення, і то не від самих тільки чужих чинників.

На богату, повну естетичної принади програму того прилюдного вечера-попису складалися дійсно прегарні ритмічні вправи львівських Луговичок до пісень: „Човник хитається", „Як весело минає час" і „Журавлі", національні танці у виконанні „Лугів" зі Львова й Рудна, ефектовні вежі, виконані львівськими членами „Луга", деклямація Франкового вірша „Моя любов" (в-а О. Борисівна) і виступи двох бандуристів: Щербини і Місевича, що відсівали в супроводі бандури цілу низку історичних дум і веселих запоріжських пісень. Усі виконавці виступали в народніх строях, особливож манили око дівчата — справді „маків цвіт". Точки від першої до останньої виведено, як зазначено вже вище, незвичайно старанно, не диво отже, що публика не щадила оплесків. Збирали її заслужено всі, збирав і завзятий танцюрист п. Мацюк, ученик школи Авраменка, що з легкістю і грацією виконав прегарний танець з невідомою нам Луговичкою, а також танець сольовий.

Загалом цей виступ Луговиків і Луговичок лишив по собі найкраще враження і як виконавцям його, так і учасникам дав без сумніву повне вдоволення. На другий вечір львівського „Луга", що відбудеться з незміненою програмою 8. ц. м. пополудні, радимо піти всім тим, що хочуть провести приємно дві години в рідній і повній смаку атмосфері.

‡ Посмертні згадки.

о. Микола Крайчик, совітник Консисторії і парох Маковиска, по тяжкій і довгій недузі в 68 р. життя упокоївся в Бозі в понеділок дня 22. листопада ц. р.

Експортація тіла з дому жалоби до місцевої церкви відбулася в середу, 24. XI. ц. р. о 3 год. попол., а похорони тлінних останків в четвер 25. XI. ц. р. о 8-ій год. рано. — В. И. П. 1076 1—1

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Єсеєнського у складі 30 осіб виступає:
Львів — четвер 9. і пятниця 10. грудня.
Радивилів — субота 11. грудня.
Кремінець — неділя 12. і понеділок 13. грудня.
Дубно. — второк 14. і середа 15. грудня.

о. І. Яренко, відходячи з гімназії в Яворові, зложив на „Рідну Школу" 20 зол. 1068 1—1

Товариство „Просвіта" в Рівному з днем 20. січня 1927 року відкриває місячні Кооперативні Курси, з такою програмою: історія кооперації, теорія кооперації, книговодство, товарознавство, купецька аритметика, молочарство та кооперативне право. — Плата за цілий курс 10 зол. — Бажаючих прослухати Курси, Рада „Просвіти" просить надіслати до 15. січня 1927 р. заяви по адресі: м. Рівне, вулиця 3-Мая 5, Товариство „Просвіта", з внесенням одночасно половини установленої плати. — Рада „Просвіти". 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Загальні Збори

Товариства Катихитів відбудуться дня 24. грудня 1926 о год. 10 в духовній Семинарії у Львові, вул. Коперника 36, з тим порядком: 1) Відкриття Зборів і звіти Виділу та кружків з діяльности. 2) Реферати: о. крил. Лужницького, о. д-ра Костельника і о. С. Біленького. 3) Вибір нового Виділу. 4) Внески і запити. — Перед Зборами Служба Божа і панахида за помершими членами о год. 9-тій. — У Львові дня 5. грудня 1926. — о. *Юліян Дзерович* голова, о. *Александер Бучацький* секретар.
1071 1—2

мо. Зате ми знаємо, що і при такій формі устрою оступть там національні сили, а на них ми надіємося так само, як на ті сили, які творимо тут".

Ось так виглядає цитат, на основі котрого п. М. Творидло побудував свою „полеміку" на цілій сторінці „Ради". Хто порівняє зміст і тенденцію обох тих цитатів, той ствердить, що цитат п. Творидла побудований штучно, довільно і маркантно тенденційно. Очевидно, що хто полемізує в письмі та друку таким чином, з тим ми полемізувати не можемо. До тогож мусимо ствердити, що в поважній і відповідальній публіцистиці таких засобів полеміки не вживається.

В своїй статті п. Творидло полемізує з нашим гаслом орієнтації на власні сили, тобто на сили української нації, та боронить иншої орієнтації. Це виходить зі слідуючих слів його статті:

„Ми, що на вічах прапор української самостійности несемо, зі сходом і заходом зриваємо, в „Ділі" дуби пд мостом підпалюємо, бо нічо не хочемо говорити з цими Українцями, що там на сході державу будують, бо вони радянці. Перед війною були ми заскорузлими провінціоналістами, що ні за Збруч, ні за Карпати не заглядали і нині є тими самими. Соборність у нас на устах, але в практиці в буденній роботі ми ці, що руки позакладаємо і чекаємо, відки спасіння прийде"...

Ці слова ми теж навели як зразок своєрідного способу думання деяких наших громадян. Коли зіздстав на становищі праці над творенням і консолідацією сильного національного українського табору і коли ми це підкреслили в нашій статті, то не на те, щоби чекати на якесь „спасіння", аж воно само звідкись прийде, а щоби спасати себе самих. Та з повищого цитату виходить, що таки треба чекати на „спасіння". Його автор вірить у „спасіння" від тих „Українців, що там на Сході державу будують". Хто та які Українці будують за Збручем „національну державу з усіми атрибутами державности", пояснює „Рада" в томуж числі на другій сторінці. В рубриці „На Рад. Україні" є статейка „Відсвіжування „Історичної місії" Поляків на Україні". Автор тієї статейки зовсім слушно обурюється на насильно поширюваний комуністами на Україні культ польських патріотів-комуністів і пояснює причину того сумного явища такими словами:

„Є це виключно „заслуга" політично пануючого на Україні **чужонаціонального активу**, серед якого не останню ролю відограє гірстка польських комуністів".

Ніхто инший, а цей „чужонаціональний актив", тоб то КП(б)У старе й будує ту „національну українську державу з усіма атрибутами державности", на яку хоче надіятися і п. Творидло. Від того „чужонаціонального активу" малоб нібито „засвітити сонце" для української нації. Блаженні віруючі!

З К аїні смутку і горя.

Англійська робітнича делегація на західно-українських землях.

Англійська робітнича делегація в складі послів палати громад Джона Бекета й Артура Шеферда та п-і Винфред Горабін (членів англійської незалежної Лейбур Парті) завитала в суботу (4. ц. м.) до Львова. Делегація прибула до Львова в супроводі послів Чучмая, П. Васильчука, Войтюка і Приступи і спинилися в готелі „Народ. Гостинниці". Як товмач присідався до неї варшавський робітник Штернліхт (з незалежної соціялістичної партії). По дорозі делегація відвідала Володимир і була присутною на процесі 151. Сам процес, його обстановка та постава обвинувачених зробили на делегатах величезне враження.

В суботу рано делегація звилася в редакції газ. „Воля Народа", де її повитав пос. Чучмай, після чого ред. Вальницький запросив членів делегації на снідання. Звідсіль удалися члени делегації до тюрми „Бригідки", яку оглядали на протязі трьох годин, розмовляли з політичними вязнями та інформувались про причини, що їх завели в тюремні мури і про їх життя-буття в тюрмі. Вязні вичерпуючо засовували свої „злочини". Особливо додатнє враження зробив на делегатів вязень Олинський (з тзв. „басарабівців"). Вечером завитала делегація до читальні „Просвіти" на Юрі, де ввійшла в безпосередній звязок з українськими робітниками і студентами. Темою розмов були найріжнородніші болячки нашого животіння під Польщею. Особлившу увагу звернено на льокавт українських службовиків і університетське питання та боротьбу польської влади з приватним, тзв. тайним українським університетом.

В неділю (5. ц. м.) п-і Горабін взяла участь у вічу професійного союзу пекарів, на якому й промовляла, акцентуючи свої відвідини на українській землі. На тому вічу виступали теж комуністичні посли Войтюк і Приступа, вимково (з огляду на присутність делегації) не зустрічаючи ніяких перепон з боку поліції. В міжчасі члени делегації Бекет і Шеферд відвідали львівських пепесівців, а опісля з п-ею Горабін удалися до тюрми при вул. Баторія, де теж провели три години. Під вечір делегація взяла участь у засіданні суспільно-економічної секції в Академ. Домі", де й відбулася спільна фотографія зі студентами. Вечером завитали ще члени делегації до „Просвіти", зустрілися з представниками „Просвіти" й УПТ. Зібравши матеріял про переслідування просвітного руху й українського шкільництва, делегація мала ще намір відвідати Наук. Тов. ім. Шевченка й українські музеї, відначе на перепоні цьому стала недостача часу. В год. 7-ій вечером делегація відїхала до Варшави, щоби звідтіль податися на Білорусь.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Централбанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

гизму і брутальної нагальности. Треба все мати щиру волю бути справедливим і брати на увагу все, що на це заслугує. Всяка односторонність, вузкоглядність є чужа католицизмові. Люде з малими вимками не є зовсім добрими ані зовсім злими, бо в кожнім як у відблеску Божої мудрости і краси є щось, що треба цінити і любити. Через те стоїть католицизм у різкім противенстві до всякого сектанства, пересади поодиноких признак, похибок, сторін, проблемів і суспільної структури.

Католицька церква не робить ніяких надій, що охоронить на землі громадян і цілий нарід від хрестів і що увільнить їх від терпінь. Бо катастроф у природі і свобідної волі з вибором злого і доброго не дасться ніколи усунути, а так само уйти смерти. Але біль і терпіння в понятті Христової віри змінюють своє обличча. Християнина на вид болю не опановує бездушність і безнадійна резигнація, він свідомий того, що має надприродну силу, щоби його перенести, що часові терпіння, пожертвування, то нагода до сталення волі, до плекання чеснот, терпеливости, умірковавости, то нагода до поборення лихих нахилів і оминення грішних покус. Перенесені терпіння стають джерелом внутрішньої радости, душевного спокою і вдоволення, завдатком вічних нагород у будучім життю. Словом, усі діссонанси терпінь зливаються в християнізмі в гармонійну, милозвучну і радісну пісню вдячности і любови Бога. В такому розумінні тяжкість у виповненню закона і понесених жертв у громадянськім житті заникає до половини, що більше, стає активним і творчим принципом. Католицька віра ніколи і ніде не полишила ще людини в розпуці і вона одна є в силі двигнути її з розвузданости, з чорного песимізму, з матеріялістичного багна і поставити ясно ціль життя та піднести до світлих і чистих висот. В такому розумінні терпіння — то не безнадійні, безвиглядні лаокоонські страждання, але це немов хресні страсти Христа, що є завдатком нового життя, відродження, світлого будучого туземного і небесного. Так треба дивитися очима віри і на ту страшну катастрофу, яку переживаємо. Вона не має нас погребати, стати розвалом і домовиною, але обновлені і відроджені маємо двигнутися зпід руїн до кращого життя. Не треба забувати, що по страстній пятниці все наступає.. Світлий Великдень.

(Докінчення буде.)

Відгуки дня.

Люб в Хведорівна.

Велика трильогія Б. Лепкого „Мазепа" діждалася не тільки пильних читачів. Без огляду на її високу книгарську ціну, українська читаюча публика просто розриває повість..., позичаючи її від когось, хто дістав авторський чи рецензійний примірник.

Але не в тім сук.

В повісти є одна дуже маркантна, пластично зарисована фігура — Любов Хведорівна, жінка Кочубея, генерального судді при Мазепі.

Баба сім миль зза пекла, сильна в язиці і швидка в рухах — осідлала свого покірненького чоловіка та провадила політику на свою руку. Політику провадила незле, хоч не на здоровля свому чоловікові.

Старий дурачисько заплатив за неї головою, в якій не було не тільки розуму, але навіть свідомости вини.

Оця то Любов Хведорівна дві сотки літ після своєї смерти причинилася до почитности трильогії Лепкого.

Чому?!

Стрічає мене один знайомий, якому неконче вдалася женячка.

— Ти читав „Мазепу"?

— Читав!

— Як то Лепкий прекрасно схарактеризував.

— Що саме?

— А Любов Хведорівну!... Просто, так як би мені з душі вирвав...

Стрічає другий. Балачка зійшла на Мазепу.

— Ах та Любов Хведорівна... капітальний зразок. Просто фотографія з життя!... і зітхнув.

За другим прийшов третій, четвертий і десятий. Кожний тільки: Любов Хведорівна та Любов Хведорівна.

Мимоволі я став підстерігати ріжні жінки — очевидно жінки, які провадять політику на свою руку.

І — о диво! Знайшов Любов-Хведорівних більше як сподівався, пропускав і обчислював.

Є в нас Любов Хведорівних, Богу дякувати, хоч гать гати.

Є Любови Хведорівні від політики, журналістики, мистецтва, поезії, і від усяких инших дисциплін до дипльоматії включно.

Не було ще Любови Хведорівної від кооперації. Але й вона певно зявиться, якщо ще не зявилася.

І тут почнуться підставлювання ніг ріжним дійсним чи уявним Мазепам, і тут потерпить не Любов Хведорівна, а певно Кочубей...

Галактіон Чіпка.

Радянська Україна.

В Академії Наук.

З нагоди пятиліття іст... білоруського університету в Минську вислала Українська Академія Наук телеграму з привітом для університету. — Зі Львова одержала Академія від Українського Наукового Т-ва ім. Шевченка листа, в якому Т-во просить Академію подбати про видання праць видатного українського математика Остроградського. Академія рішила утворити спеціяльну комісію, яка підготовилаб потрібний матеріял для поладнання справи. — В Академії відбувся вечір, присвячений справам Дніпрельстану. Промови про значіння Дніпрельстану для господарського і промислового розвитку України виголосили: акад. Тутківський, Опоков і Яснопольський. Акад. Тутківський сказав у своїй промові між иншим таке: „Настав час, коли на Дніпро, описуваний у своїх віршах великим українським поетом Тарасом Шевченком, йдуть люде, озброєні наукою, щоби використати величезні богацтва, які лежать у надрах Запоріжжа, використати Дніпро на користь нашої країни, що зазнала великих страждань поневолення, тієї країни, що її український Кобзар Шевченко мріяв побачити щасливою та вільною. Будова Дніпрельстану виконає велике завдання, зробить переворот у промислово-господарському житті країни. Мине ще кілька років і ми використовуватимемо наші природні богацтва так, що нам позавидують західні Европейці. Нумож, люде науки, єднаймось, щоби піти допомогти будові Дніпрельстану".

(За „Комуністом".)

ПРИХИЛЬНИКАМ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

З цим числом розсилаємо **стінний календар „Рідної Школи" на 1927 р.** (враз з чеками), який представляє образово бодай частинну діяльність того Товариства. „Рідна Школа" не визначує на нього ціни в тій вірі, що не найдеться ніхто, який добровільною жертвою не причинився би до покриття видатку на наклад. У кого призбиралось би з ріжними часописами кілька примірників календаря, прохаємо подбати, щоб їх роздати з чеком тим, які не одержали ні одного. Цей календар повинен прикрашувати стіну мешкання кожного Українця й кожної української установи і на протязі цілого року пригадувати ім істнування й мету „Рідної школи".

НОВИНКИ.

— **„Presse-Bulletin"** для ужитку німецької преси видає неперіодично Українське Кореспонденційне Бюро у Відни під редакцією п. Антона Петрушевича. Бюлетини друкуються на циклостилі й мають за мету інформувати чужинців обєктивно про положення на всіх українських землях, зокрема на західно-українських землях під Польщею.

— **„Наша Правда"**, безпартійна часопись, присвячена культурно-освітним, економічним й церковним справам українського народа, стала виходити покищо два рази місячно в Станиславові. За редакцію „Н. П." відповідає Катря Мандичевська. Газетка називає себе „безпартійною", на ділі ж вона є органом станиславівських євангеликів чи пак єванг. проповідника Федора Сташинського, що заповнив перше число матеріялом, в якому пропагує відродження українського народу при помочі „українсько-євангелицької церкви авгсбурського віроісповідання". Аби приєднати собі якнайбільше прихильників, ця церква задержує — всупереч євангельським церковним традиціям — східний (грецький) обряд, себто утреню, Сл. Божу, вечірню і т. д., а позатим її керманичі спекулюють на патріотизмі наших людей, щоб ріжними гучними національними гаслами і фразами прикрити свою справжню мету: розбити наш нарід ще й на релігійному полі. Ми вже мали нагоду висказатися про шкідливість євангелицького руху на наших землях; нині з приводу появи нового їх органу повторяємо ще раз, що євангелицький рух між нашим народом не має ні ґрунту ні традиції, ні основи, що його попирають чужі емісарі під впливом чужих сил, які ні з нашим народом ні з його емансипаційними змаганнями не мають нічого спільного.

— **Український Науковий Інститут у Берліні** оголосив цикль викладів про східноевропейське мистецтво д-ра Вол. Залозецького. Виклади відбуваються в державній бібліотеці мистецтва із світлинами. Перші виклади будуть на тему: „Грецько-скитське мистецтво і мандрівне", „Византійське мистецтво в його західних попередниках", „Византійські основи розвитку східноевропейського мистецтва, головно архітектури".

— **„Свобода пересвідчень"**. Один з найвизначніших наших сучасних письменників Микола Хвильовий дійшов недавно до висновку у низці статтей, що радянська література мусить для зміцнення своїх основ звернутись за джерелами творчости до Европи, а зірвати із впливом Москви. Слід додати, що Хвильовий — щирий комуніст. За ці його критичні погляди про сумнівну вартість офіціяльно-комуністичної літератури, фабрикованої на фунти, центральний комітет української комуністичної партії звільнив його із становища редактора журналу „Червоний Шлях" у Харкові, і з ним його однодумця Ялового. На їх місце вийшло аж 5 но-

ливим існування незалежної преси. Непомірно високі грошеві й тюремні кари — як вигострений меч Дамокля — висять над кожним смільчаком, що хотів би як слід сповняти свій обовязок, що важився би критикувати адміністрацію і її представників, що мав би сміливість зупинятися над розглядом внутрішнього і зовнішнього положення Польщі. Все те державний прокуратор чи суд може підтягнути під „свідоме поширювання неправдивих вістей", поголосок і т. и., а наслідок цього повінь грошевих кар до 15.000 зол. включно, тісно звязаних з тюремними карами до трьох літ вязниці та закриттям органу, який вже не може появитися під давньою назвою, себ-то не може користати зі свого морального добра, здобутого службою громадським справам на протязі десяток літ. Та карні санкції нових проєктів не обмежуються друкованим словом. В рівній мірі розтягаються вони на устні публичні виступи (вічеві й инші промови), а навіть приватні погляди, вбрані в слова.

Колиб ці проєкти відповідали дійсности, то вони не лише булиб найдосаднішим висловом батоження всього громадянства, але просто запереченням найменшої дрібки здорового розуму. Боротьба Мусолінія з незалежною пресою, боротьба степенована в парі з утверджуванням фашизму, в порівнанні з проєктованими декретами нагадувалаб ще аркадійські часи „свободи" преси. Це був би пресовий мусолінізм до квадрату. Ясно, що з моментом введення в життя проєктованих декретів уся незалежна преса булаб засуджена на неминучу смерть а в першу чергу преса „національних меншостей", ця єдина в створених умовинах толерована досі оборона поневолених. Польські фашисти зпід стягу Пілсудського можуть кожної хвилі поєднатися з націоналістично-клерикальними фашистами Дмовського, творячи спільний фронт в поході проти поневолених.

Колиб відомість про пресові проєкти зявилася в якому „опозиційному" органі, то ми вважалиб її несмачним жартом, спізненим на кілька місяців вискоком з неперебірчивих вигадок на „prima aprilis", одначе поява її в зближеному до деяких урядових чинників „Експресі Поранним" говорить зовсім що инше. Висунення цих проєктів може мати на меті загострення відносин зі соймом, щоби його спровокувати й або остаточно з ним розправитися, або — тримаючи на гачку зміну виборчої реформи — стероризувати його і тим чином осягнути затвердження попереднього декрету.

На всякий випадок небезпека велика. Колиб сойм пішов у цій справі на якінебудь компроміси, то виставив би собі єдине в своїм роді свідоцтво вбогости, безпринціпности і безхарактерности.

Свято „Просвіти".

Українці під Польщею й Німці в Чехословаччині — на освітній ділянці.

В своїй відозві до українського громадянства з нагоди свята „Просвіти" Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові ні одним словом не згадав про ті скрутні обставини, в яких перебуває Матірне Т-во „Просвіта".

Може така згадка й не личить урочистій відозві, перейнятій бадьорим і радісним тоном, але українське громадянство мусить знати ті пекучі потреби в просвітній справі, яких не в силі задовольнити Т-во „Просвіта" за браком потрібних коштів.

Засування цих потреб, на мій погляд, може лише спричинитися до більшої свідомости наших обовязків в день національного свята „Просвіти".

Отже дозволю собі навести тут деякий матеріял, якому, може, справді не слід було уділяти місця в урочистій відозві. Вже 14-ий рік Т-во „Просвіта" видає часопис, присвячений справам позашкільної освіти (тепер цей часопис має назву „Народня Просвіта"), а з минулого року видає ще два часописи — квартальники — „Бібліотечний Порадник" і „Аматорський Театр". Всі ці часописи є надзвичайно цінні для всіх культурно-просвітних діячів. Уміле реагування цих часописів поставило їх на рівень з кращими чужоземними просвітними часописами, таку оцінку їх знаходимо в чужій фаховій пресі. Але ми самі не вміємо цінити своїх органів. Передплата на ці часописи йде так слабенько, що Т-во „Просвіта" стоїть перед загрозою припинення цих видань, які так потрібні для ведення нашої просвітної праці.

Ми знаємо також, що в портфелі видавничої комісії Т-ва „Просвіта" мається ціла низка праць, які моглиб збогатити нашу науково-популярну літературу, одначе ці праці не можуть побачити світа — з тоїж причини — відсутности коштів на їх видання.

Знаємо, накінець, і те, що Головний Виділ Т-ва „Просвіта" розробив широкий плян освітньої праці, як заснування Освітнього Інституту, курсів для підготови бібліотекарів, курсів заочної освіти й т. и., але й тут на шляху переведення цього пляну в життя стоїть на перешкоді брак відповідних коштів.

І дійсно, грошова справа стоїть зовсім зле. Як свідчать комунікати Головного Виділу, матеріяльні засоби Т-ва „Просвіта" за останні роки йдуть не вгору, а вниз, бо членські вкладки, ця матеріяльна основа Т-ва, вступають щораз в меншому розмірі в порівнанні з попередніми роками. Так, напр., в 1924 р. Т-во „Просвіта" у Львові числило всього 9.233 членів, а в 1925 р. лише 6.993. Мимоволі хочеться порівняти стан просвітної справи в Галичині зі станом просвітної справи німецького народу в Чехословаччині, де Німці знаходяться теж на положенні одної з „меншостей".

Наведу тут деякі сумарні дані.

В 1924 р. в цілій Галичині налічувалось 920 українських бібліотек з 87.340 книжками, себ-то на кожну бібліотеку припадало 95 книжок, тоді як у Німців у Чехословаччині в томуж році було 2.745 бібліотек з 1,032.342 книжками, себ-то на 1 бібліотеку припадало 376 книжок.

Слід мати на увазі, що Німців налічується в Чехословаччині майже на 3 міл. менше, ніж Українців у Галичині.

Щодо инших форм позашкільної освіти, то відповідні дані уложаться так:

Українці в Галичині:

лекції 975, курси ?, концерти 239, вистави 1.600, виставки ?, екскурсії —

Німці в Чехословаччині:

лекції 5.311, курси 439, концерти 1.072, вистави 2.093, виставки 2.093, екскурсії 233.

Я не можу навести тут повного списку просвітних організацій для задоволення духових потреб німецького народу в Чехословаччині, — вкажу лише, що, напр., „Німецька Спілка Культури", яка заснована в 1919 р., налічує 2.100 місцевих гуртків з 300.000 членів. А що вже казати про зріст німецької преси! Неповний список часописів, які видаються німецькою мовою в Чехословаччині, приводить назви 152 часописів. І яких тільки тут не знайдете часописів: є тут загальні й фахові, наукові, просвітні, професійні (для голярів, цукорників, бляхарів і т. д.).

І хочеться спитати: Колиж наш нарід зрозуміє все значіння культурно-просвітної справи для здобуття кращої долі нашій країні?

Нехайже свято „Просвіти" викличе в кожнім з нас щиру готовність до внесення національного податку на почесний дар „Просвіти".

Ст. Сірополко.

Відгуки й замітки.

Оригінальна полеміка.

На сторінках „політичного органу незалежної думки" „Рада" з 2. грудня ц. р. (ч. 88) появилася на передовому місці стаття п. н. „Ні зі сходу ні з заходу сонце не засвітить" за підписом п. М. Творидла. Автор статті хоче полемізувати зі статтею, що появилася в „Ділі" ч. 262 з дня 25. XI. ц. р. п. н. „Hoc signo vinces". Слід замітити, що зі змістом цілої нашої статті він не полемізує, а тільки з тим її уступом, в якому говориться про становище народнього зїзду до Радянської України. Він твердить що в тому уступі це становище передане невірно. Що більше, автор ставить проводові УНДО до вирішення навіть питання: „Чи УНДО може мовчки приняти цю статтю за своє „вірую"?

Коли ми реагуємо на ту „полемічну" статтю п. М. Творидла, то не тому, щоби показати наглядно засоби „полеміки" п. М. Творидла. А ці засоби незвичайно оригінальні. Свої розумування та полемічні виводи будує він на штучно сконструованому цитаті з нашої статті Цитат у його статті ні своїм змістом ні тенденцією цілковито неподібний до того, що було в „Ділі".

Поставимо побіч себе те, що було в нашій статті, разом з тим, що „зацитував" з неї п. Творидло. В нашій статті стоїть:

„А тому не диво, що гасло: „ex oriente lux" не найшло в політичному відношенні ніякого відгомону на конгресі, так само як гасло „ex occidente lux". І це чи не найкраща і чи не найцінніша риса конгресу, що він відмежувався від одного і другого. Істнує чи не істнує тепер українська держава за риським кордоном, на яку ми покладалиб надії на допомогу при здійснюванні нашого політичного ідеалу? Нема ніякого сумніву, що такої української держави там нема. За те є инша, є новотипний, специфічний твір державности большовицького зразка. Большовики звуть Україну навіть незалежною радянською республикою. Та їх розуміння державности і її атрибутів з нашим цілковито не покривається. Для нас ця большовицька державність є нічим иншим, як незвичайно обмеженим, льокальним автономізмом, що з нашим поняттям держави далеко не покривається. Наш ідеал инший. Отже визнавати чи не визнавати істнуючий там тип держави сприяючим для здійснення нашої програми? Сприяючим його визнати ніяк не можна. Зате не можна не признати факту його істнування. Зрештою цей своєрідний державний тип від нас такого визнання не потребує. Він буде закріплюватися або розкладатися. Але надіятися на нього, на якусь його місію в реалізації наших політичних завдань ніяк не можемо. Зате ми знаємо, що при тій формі устрою на Україні ростуть національні сили і не тільки ростуть, але й гартуються. А вони для нас потрібні і на них ми надіємося так само, як на ті сили, які творимо тут. Таке становище партійного конгресу до першого гасла цілком льогічне і єдино оправдане".

Так писали ми. А п. М. Творидло збудував на основі цього такий цитат:

„Гасло: „ex oriente lux" не найшло в політичному відношенні ніякого відгомону так само як „ex occidente lux", а це найкраща і найцінніша риса конгресу, що він відмежувався від одного й другого. Нема ніякого сумніву — каже автор статті „Діла" — що такої (якої? — Ред.) української держави (себто на Рад. Україні) нема, лиш льокальний автономізм. Надіятися на нього, на якусь місію в реалізації наших політичних завдань ніяк не може-

о. Д-р ИОСИФ СЛІПИЙ,

ректор Дух. Семинарії.

Церква — творча сила народу.

II.

Найвища надземська мета не лише не звільнює людини від праці над удосконалюванням культури, творенням і осяганням догідніших, щасливіших, життєвих умовин для сучасних і будучих поколінь, але навпаки вимагає від неї праці в тому напрямку. Людина обовязана видобути зі себе і використати свій досвід, пильність, енергію та свої тілесні і духові спосібности, щоби розвинути духові і тілесні сили свойого народу і тим способом сповняти тут на землі своє покликання. Бути християнином, **католиком** — не значить піднестися десь в етеричні простори, заложити руки і здати все на Бога, але кинутися у вир життя, напруживши і найменшу клітину свойого мозку і своїх мускулів. Його святим обовязком є, щоби **католицька** ідея вийшла в гадці, слові і ділі найкращою, найблагороднішою і найпримачливішою та щоби людина здійснювала принціп и ідеали християнства, як найвищої культурної религії. Віра вимагає від людини діяльности а не фанатизму і неробства.

Католицька Церква хоче і може виховати для суспільностей людей чесних і ідейних, горожан у повному того слова значінні, роботящих, з правим серцем, з ніжною чуйною совістю, з почуттям пошани для авторитету, права у справедливости, а при тому свойого **власного достоїнства**. Віруючий громадянин видить в сповнюванні горожанських обовязків Бога як суддю і не руководиться лише людським страхом. Бо людським страхом і переслідуваннями не утвердив ще ніхто держави і не завів трівкої вдоволюючої горожан форми життя.

Католицизм протиставиться всякому висиленню і винищенню организму. Тому католицькі духовники не будуть ніколи і в жаднім народі помагати ніяким підприємцям, що хочуть порнографічними романами, розкладовими історіями, ідеалізуванням самовбивств грати на людських і так слабих уже нервах та затроювати здорову душу, але уміркованістю, працьовитістю, чесністю, любовію ближнього відкривають людині дорогу до розквіту своєї природи, будять в ній жажду знання Божого і людського, дають радість, веселість, повноту життя. Вони виступають всіми силами проти всього, що розкладає націю, проти самовбивств, проти протиприроднього зменьшення населення, розводів, кримінальних злочинів і т. и. Моральний закон мусить проникати ціле життя, мистецтво, науку і діла, а в літературі має пробиватися чистота обичаїв, ідейність, радість життя, повздержаність і уміркованість in Venere-Baccho-Cerere. Бо тим тільки запевнена охота до життя і нормальний розвиток нації. В суспільнім житті домагається католицька Церква справедливости і правости, бо усунення моралі з цеї ділянки людської культури веде до безоглядної конкуренційної боротьби зі всім і вся і тягне за собою знищення господарських, мирних умовин. А нераз скільки нужди і зруйнувань оминається вже після виповнення строгої справедливости відкликом до любови ближнього!

Здоровий індивідуалізм признає католицька Церква. Кождий має право вибитися понад инших, стати богатшим, удосконалити свої спосібности і спосіб життя, але цього не можна осягати безправними дорогами. Є неоправданим закидом наче би католицизм сіяв зневіру між людьми, почуття неспосібности, безсильности і безвартости. Навпаки, це голошена ним правда, що Бог вложив у душу чоловіка стихійне бажання стати чимсь вищим і досконалішим, а тим самим щасливішим. Правда, все змагання християнина і вся його праця є і мають бути безпосередньою і посередньою (через людей) службою Богові. Але ця служба не є чимсь понижуючим: Служити Богові значить царювати. І якраз в цій службі людина зноситься до таких висот звершенности, про які своїми силами не могла би й подумати. Послух авторитетові Божому і людському, тягарі закона, посвята для ближніх не нарушують зовсім людського достоїнства, але легковаження, деспотизм, тиранія, рабство, вислугування людським примхам і пристрастям, ось що болить, ломить і упідлює чоловіка. Католицька Церква бере все на ввагу нові кличі, які підносить час, потреби, які видвигає суспільність, тверді домагання, які ставить нарід. Бо було би очайдушним розбивати їх тараном без розбору, як знову безумним притакнути всім, навіть хоробливим, ознакам у клекітливім і бурхливім вирі життя.

Далі дух критиканства, руйництва, розбивання, винаходження противенств і ріжниць, не шукаючи натомісць порозуміння, згідливости і кращої дороги є противний католицькому духові, який все запереченню протиставить — будування. Так само в цілім громадянськім житті не знає католицизм фана-